IL HABIB

Joħroġ cull nhar ta tlieta, barra mil gimgha il Cbira u il gimgha ta Labsi.—L'imsieħbin ta Malta u Ghaŭdex jisŭielhom, bil Posta b'collox, tliet xelini fis-sena, li jistghu jitħallsu xelin cull erba' xhur, bil kuddiem. Ta Barra, jisŭielhom xelin actar fis-sena u jaħtieġ iħallsu ghall'inkas bis sitt xhur fuk. Min ma javżax xahar kabel taghlaklu is-sena, jirtabat ghal oħra.—Ebda chitba li tasal f'idejn id-Direttur ma tarġa tirtadd l'ura.

Imżeŭŭak b'cull xorta ta daŭl, ta taghlim, ta aħbarijet u ta moghdija taż-żmien: imma dejjem nisrani u *ħabib tal-kalb.*
Proprietarju: il *Cumitat tal Ghakda tal Appostulat tat-Talb,* li kankal u sejjer imexxi dan il kari tajjeb, ghall gid tal Maltin.
Direttur: is-Sur Ġużè Muscat-Azzopardi (strada santa Lucija, numru 89.)
Amministratur: is-Sur Anġ. Galea (str. Brittanica, numru 53).
Stamperija: *G. Muscat* (strada sant'Orsla, numru 213).

IT-TIENI SENA. IT-TLIETA, IL 5 TA AŬISSU, 1913. NRU. 76.

Inbiercu b'kalbna collha il HABIB, gażetta bil Malti, u nirriccmandaŭħ lir-Reverendi Cappillani, biex ixerrduħ kalb l'insara tal Parroċċi taħhom, ghax nistenneŭ minnu gid cbir.
Mil Belt, fid-19 ta Jannar, 1912.
† P. ARCISKOF U ISKOF.

Nispiċċaŭħa.

Bosta huma il festi religjusi f'Malta, imma disgrazzjatament mhux collha isiru bid-devozzjoni: u min hu tas-seŭ religjus, min iħobb tas-seŭ ir-religjon jibka ŭisk imkarras. Dac in-nhar tal festa ghall bicciet min-nies donnha il Cnisja ma ghadhiex id-Dar t'Alla, imma actarx sala ta conversazzjoni, jeŭ ghall'inkas ŭirja ta ħŭejjeġ sbieħ u prezzjusi. Ghal oħrajn titbiddel donnha f'teatrin, ghax hemm imorru biss biex jisimghu biċċa musica, xi minn dakkiet ftit jeŭ ŭisk teatrali, u f'lôc jitolbu, jissieħbu biċ-ċaklik ta rashom u ta idejhom mad-dakka li icunu jisimghu. Oħrajn, anche nisa, u anche minn daŭc liebsin ilbies li ftit jixrak, tarahom jitilghulec fuk l'artal, saħansitra fejn jinsab Gesù Sagramentat, biex jaraŭ seŭ xi xoghol ta bizzilla, jeŭ ta raccmu, jeŭ ta scultura u ta ciżell; mita ma jatux dahrhom ghal collox lit-Tabernaclu mkaddes, u jidħcu u jiċċaċċraŭ. Gharucaża sa fejn ŭasalna! Mur f'xi cnejjes lejliet it-titular fil ghaxija: u ara, jecc icolloc xi idea tal cobor tad-Dar t'Alla, tibkax imdardar! Mur gib l'eŭŭlenin insara li bil kima collha u bil ġabra, u nżid nghid ucoll bit-treghid, chienu jidħlu fil catacombi, biex hemm jatu kima ll'Alla. Aħjar li il cnejjes taghna chienu ankas ghônja u ankas imżejjna, u li fil poplu chien hemm coċċ ictar tad-devozzjoni u tal kima ghad-Dar t'Alla.

Xi nghidu, mbghad, mil processionijet? Liema devozzjonijet f'daŭc tat-titular ta xi bliet? Chemm huma għeżież il processionijet kalu ħadd-ieħor drabijet oħra fuk il *Habib*. Biss jen inżid u nghid li aħjar jinkatghu ghal collox, inchella isiru chif isiru f'xi bnadi. Dac il mixi bil mod il mod, u it-tŭakkif ta cull żeŭġ passi ixebbghu u jalienaŭ anche il daŭc li jieħdu sehem fil processjoni, li ghal hecc xi drabi ma igibux ruħhom seŭŭa, b'dic is-serietà, chif imisshom. Imbghad, xi iridu ighidu biha daŭc is-seculari, xi ħadd minnhom forsi ucoll xurban, li jiddeffsu bejn il vara u il processjoni u iŭerżku u ighajjtu u ixejjru il gassijet, u ma iridux li il processjoni tidħol cmieni, u jitilku li jiġi fi lsienhom, minghajr ma jafu x'in huma ighidu. Daŭc l'*evviva* u dac ittŭerżik, u forsi xi botti, jeŭ ucoll xi insulti lil min jidrilhom, la jaghmlu unur lilhom u la lil kaddis, li *taparsi* iħobbu, u l'ankas lir-Religjon li huma jipprofessaŭ. Madancollu, min jitkarben cull jum jeŭ huŭa biżżejjed serju u hu veru nisrani, ma jitħallat katt ma daŭn it-talin, anzi jitcaża bihom.

Nispiċċaŭha darba ghal dejjem! Ma nħallux min jidħac bîna u isejjħilna injuranti u boloħ. Niftacru li ma daŭc li icunu jaraŭ u jisimghu daŭn il gharucażijet, icun hemm min ma hux nisrani, li ichemmex xoftejħ u forsi jidħac anche bir-Religjon imkaddsa taghna, u imur ixebbaħna mal idolatri tal Indja. Min irid iŭerżak u jaghmel ix-xenati ma ghandux jisserva bil Kaddisin. Il partiti, jecc irriduhom,inħalluhom ghall cażini, ghall baned u ghall pulitca: iżda ma ndaħħluhomx fil Cnejjes, fil Kaddisin u fil festi religjusi. Jecc irridu nuru id-devozzjoni taghna lejn xi Kaddis, nafu chif: u jece ma nafux, insibu il xi bniedem tar-ruħ, il xi sacerdot tajjeb, li ghall grazzja t'Alla ma jonksux, u dan ighallimna. Naghmlu li il processjonijet la icunu sfôg ta partit u l'ankas ŭirja ta standardi u ta slaleb, imma dimostrazzjoni publica u solenni ta kima u ta rispett lejn Alla u il Kaddisin tieghu. Ma nħallux, mela, min jidħac bîna u ngharfu naghmlu seŭ il festi religjusi taghna, li ma jicconsistux fil lussu u fil frattarijet, imma bil ġabra u id-devozzjoni: u Alla l'imbierec iħallas lil daŭc is-Superjuri tal Cnisja li imiddu idejhom biex jirriformaŭ serjament daŭn il festi.

S. C. Ż.

X'ighidu ghalina fuk il Cungress.

(Jissocta mal ghdd 74)

Il Lakghât cbar li saru f'ħafna bnadi, chienu ta min jitghaxxak bihom, u jixilghulec kalbec b'imħabba kaddisa u b'tieba liema bħalha.

Fl'eŭŭel jum, it-23 ta April, ŭara nofs in-nhar, l'Iskof Heylen, ta Namur (belt fil Belgju), bi cliem ħlejju u mkaddes li isaħħar l'anġli, fetaħ hu il Cungress, peress li hu il President li ghamel il Papa ghall Cungressi collha. Minn hemm u ftit il gharef u ħabriechi Segretarju tal Iskof Monsinjur Dun Paŭl Gaŭci fost schiet u ħemda li ŭakghet f'dic ir-rassa cbira ta nies, kabad jakra id-Degriet ta Ruma, li biħ il Cardinal Ferrata giè moħtâr mil Papa, fil jum tat-8 ta April, biex jidher minn f'lôcu fil Cungress ta Malta,—ta din Malta li, bħalma hi taħt saltna kaŭŭija u ta cobor bla kies, ghax il bandiera ingliża tbatti dejjem cullimchjen sal aħħar rocon u sal ibghat tarf tad-dinja chif iddur, din Malta tilka ġfien tal gŭerra, vapuri u bastimenti tat-taghbija il ibaħħru sa mix-xtut ta tant artijêt boghod; u li fil baħar Mediterran, fejn hi kieghda,—Gżira—xiber art,— iva, imma ġaŭħra ta min jghożżha fuk li jghożżha, ghaliex hi tas-seŭ kofol u centru tat-tliet kasmiêt tad-dinja li jinsabu fil Lvant u il Punent, (jigifieri l'Eŭropa, l'Asja, l'Africa), fejn is-sultan Custantinu, bir-rebħa tieghu ta darba, gholla u ŭettak it-trijonfi u il glorja tas-Salib Imkaddes.

Imbghad, il Cardinal Ferrata li chien kieghed f'lôc il Papa, chif chien xierak, tchellem hu, u kâl li din il gemgha ta nsara biex jatu kima lill Gesù fis-Sagrament imkaddes tat-Tkarbin hija ħaġa sabiħa u tajjba, u chellu tâma kaŭŭija li di 'd-darba f'Malta ma tcunx xejn inkas sbejjħa milli saret bnadijêt oħra. Haŭn cullħadd ħass ruħu titghaxxak b'dac cliem tieghu tant sabiħ, li giè milkuħ b'ghajjât ta glorja u ferħ, ma jakta xejn. Imbghad, l'eŭŭel ma kâm iŭiegeb, chien l'Iskof Paċ. Urajħ tchellem l'Iskof Aŭsiljarju ta Malta, Monsinjur Portelli, Dumnican, li bil ħeġġa ta cliemu u bil gherf cbir li biħ imżejjen, mar jati il merħba u is-sliem lil daŭc in-nies li chienu ngabru hemm min-naħħiet tad-dinja collha, u l'actar lill Cardinal li chien jaghmel f'lôc il Papa, b'daŭc il chelmiet għeżież ta San Paŭl: «Haŭnecc intom ma inthomx lè barranin, iżda midħla taghna u nies tad-dar.» *Non estis hospites et advenæ, sed cives et domestici;* u ŭettak il ghajdut tieghu b'ragjunijet mill'isbaħ u b'bosta argumenti li gieb,u semma collox ħaga b'ħaġa. It-taħdita tieghu ghoġbot ŭisk u cullħadd ħareġ ifaħħarha.

Ŭara Monsinjur Portelli, resak jitchellem fl'isem tal Poplu il Marchis Mattei, li fost daŭc li ħadmu u tant ħabircu bil kalb ghall Cungress jisthokklu tabilħakk ta min ifaħħru u jibka jafulu, daks chemm tà ruħu u minn rajħ u bil kalb tghabba b'xoghol cbir tal moħħ, biex cullma sar f'daŭc il ġranet għeżież jisfa ta ghaxka u ta foħrija li jibkghu bħala tifchira tissemma ghal dejjem.

Deher jitchellem, imbghad, fl'isem tal *Cungressisti* li geŭ minn barra, l'Iskof ta Valleyfield, (belt minn tal Canadà), Monsinjur Emar, u b'dic il ħeffa ta lsienu u b'dic il ħabta ta gherfu, cullħadd ħà pjacir biħ. *(Hu, bejn ŭieħed u ieħor, kâl hecc: illi in-nies tant bghid tal Amerchi inkas ma huma barranin fil Gżira ta Malta; u dan hu uriħ biddieher. Iżża-ħajr lill Maltin talli ghoġobhom jaghmlu lakgha sabiħa lill cullħadd. Ŭira xeŭktu illi il Cungress, chif inbida hecc tajjeb, dakshecc ieħor ucoll jispiċċa aħjar u bid-dimis sal aħħar siegha).*

Fl'aħħarnett, il Geżŭita Patri Vincenz Sammut tala ighid, li, billi chien sâr il ħin, ma bi ħsiebux jakralhom x'chien chiteb u hejja sabiħ dŭar il Cungress, ŭara li il Cardinal Ferrata u il ghorrief l'oħrajn li tħadtu kablu, min ftit u min ŭisk, semmeŭ u fissru collox. *(Dan il Patri Geżŭita,—bniedem li ghall ħleŭŭa minn tieghu u b'dac il gherf li joħroġ minn fommu, tħossoc tingibed lejħ u tħobbu, mkâr jecc ma tridx, b'ħeġġa ta dehen u b'ħabta cbira, kâl erba' chelmiet fuk-fuk, ghal gharrieda, li jisŭeŭ senduk*

gordi, u kànkal ghagha ta ferħ f'chemm nies chien hemm, u saħħar il cullhadd).

(Jissocta)

(*Maklub bil Malti minn*
DUN GIUŻEPP FARRUGIA,
(*Cappillan ta li Sptar Connaught*).

TŬEGIBA GHAL L-ITTRA MIFTUĦA TAS-SUR "SITIO".

Sur "Sitio",

Jecc tifli tajjeb chelmiet b'żeŭġ taksimiet u bl-accent fuk l-eŭŭel taksima, bħal ma huma; *kábad, hàrbat, dífer, kábel*, meta għandhom pronomi mehmużin magħhom, għandec issib li daŭc il-chelmiet ma' xi pronomi jitilfu l-vocali tat-tieni taksima, u ma' xi pronomi oħrajn mux biss li jżommuha, imma ucoll jitfgħu fukha l-accent. Ara: *kabdec, kabdu, ħarbtec, ħarbtu, kabli, kablec, kablu, difri, difrec djfru*, fejn l-aħħar vocali tal-verb, nom jeŭ preposizzion li tcun, tintilef. Ara ucoll: *kabàdni, kabàdna, kabàdcom, ħarbàtni, ħarbàtna, ħarbatcom, kabìlna, kabìlcom, difìrna, difìrcom*, fejn l-aħħar vocali tal-verb, nom jeŭ preposizzion li tcun, tkaddem għal fukha l-accent.

Issa dan collu ma jcunx ta' b'xejn. Għal xi ħaġa jcun sar. Naraŭ x'jista' jcun. Hi ħaġa sgura li l-pronomi mehmużin *-ni, -na, -com* jibdeŭ b'ittra consonanti u li l-vocali tat-tieni taksima ta' *kábad; ħàrbat, kábel, dífer*, kaddmet għal fukha l-accent mal-hmiż ta' cull ŭaħda minnhom it-tlieta. Fejn inbagħad hmiżna pronomi oħra, insibu li dic il-vocali tat-tieni taksima għabet: u daŭc il-pronomi, sa fejn ŭieħed jista' jifhem, ma jibdeŭx b'consonanti, għax huma *-i, -ec, -u*.

Dan collu jhejlilna għal regula li tigi tgħid hecc: *it-tieni vocali bla accent ta' chelma (verb, nom jeŭ preposizzion) li tcun tispiċċa b'consonanti*, TGĦIB *jecc ma' tarf dic il-chelma tigi tmiss* VOCALI; U TIEĦU L-ACCENT FUKHA *jecc ma' tarf l-istess chelma tigi tmiss* CONSONANTI.

U din ir-regula hemm xi jŭettakha. Hemm jigifieri:—

1) li t-tieni vocali, li semmejna, tgħib mux biss mita jinhemżu l-pronomi *-i, -ec, -u*, li sa chemm ma għandniex provi oħra, jista' lil dac li jcun jidħollu d-dubju jecc hux tasseŭ li jinchitbu hecc, inchella *-hi, -hec, -hu*; imma ucoll (a) fil-gens mara ta' l-omma tal-verbi, li jsir biż-żieda ta' l-ittra *t*, li ma' chelma li tispiċċa b'consonanti, tieħu vocali kbilha. Ara: *kabdet, xorbot, ħarbtet* imkassrin minn *kábadet, xórobot, ħàrbatet*, billi ntilfet it-tieni vocali ta' l-omma; (b) maż-żieda ta' *-i-*, li tiddeffes bejn il-verb u il-pronom dattiv. Ara *ħátaf, jáftaf* li jagħmel *ħatfìlna, ħatfìlocm, jaħtfìlna, jaħtfìlcom*; (c) maż-żieda ta' *u-* bħala plural. Ara (hu) *ħataf*, (huma) *ħatfu*: (hu) *karben*, (huma) *karbnu*, mkassrin minn *ħátafu, kàrbenu*.

2) li l-malti ma jagħdirx fih chelmiet b'żeŭġ taksimiet ŭara dic ta' l-aceent fukha. Ara: *ùtile, pòpolo, canònico*, li mita jgħaddu għall malti jixxellfu mit-tieni vocali u isiru *utli, poplu, canoncu*. Ara ŭcoll: *io càlcolo* li l-malti jkaddmilha l-accent u jagħmilha *niccalcùla*. U għalhecc inkas ma jaħmel fih, ngħidu aħna: *kábadu, kábadec, kábeli, kábelec, kábelu, ħàrbatu, ħàrbatec, díferu, déferi, díferec, kábadni, kábadna, kabadcom, kábilna, kábilcom, dìfirna, dìfircom, ħàrbatna, ħàrbatcom, ħàrbatni*, b'żeŭġ taksimiet ŭara dic ta' l-accent fukha, chif icunu sejrin jiġuħ bil-hmiż tal-pronomi; u allura bħal ma jagħmel ma' cliem taljan, jagħmel ma' cliem malti: jigifieri, fejn jista', jakla' barra t-tieni vocali u jgħid: *kabdu, kabdec, kabli, kablec, kabtu, difri, difrec, difru*, u fejn tigih jiebsa biex jaklagħha barra, jitfa' fukha l-accent u jgħid: *kabàbni, kabàdna, kabàdcom, kabìlna, kabìlcom, difìrna, difìrcom, ħarbàtni, ħarbàtna, ħarbàtcom*, u hecc jeŭ b'mod jeŭ b'ieħor il-chelma igibha b'taksima ŭaħda ŭara dic ta' l-accent.

Issa mita nafu dan collu, liema ortografija nagħżlu bħala tajba? dic, ngħidu aħna, ta' *ħatafa, ħatafom, karbina, karbinom, kabila, kabilom. difira, difirom*, jeŭ dic ta' *ħatafha, ħatafhom, karbinha, karbinhom, kabilha, kabilhom, difirha, difirhom?* L-accent imkaddem għal fuk it-tieni taksima ma hux sinjal li ma' tarf il-verb, nom jeŭ preposizzion giet tmiss consunanti, li bħala ittra, li ma tistamax, ma tistax tcun ħlief il-*h*? Tarġa', chiecu ma' tarf chelmiet bħal *kábad, ħàrbat, dífer, kábel*, jiġu jinhemżu *-a, -om* u mux *-ha, -hom*, xi jżommu lill malti li ma jaklax barra lit-tieni vocali u jgħid: *kabda, kabdom, ħarbta, ħarbtom, difra, difrom*, bħal ma jaf jaklagħha barra mita jehmeż il-pronomi *-i, -ec, -u*, fejn igħid: *kabdu, kabdec, ħarbtu, ħarbtec, difri. difru, difree, kabli, kablu, kablec?* Mux vocali ŭcoll tcun giet tmiss ma' tarf il-chelma? U ħaġ'oħra: nagħmlu li mita nictbu *kabàda, kabàdom, ħarbàta. ħarbàtom, kabìla, kabìlom, difìra, difìrom*, incunu nictbu seŭŭa, b'mod li l-malti jigi jħaddem l-accent għal fuk it-tieni vocali, avvolja mal-chelma tcun giet tmiss vocali. Allura għaliex ma jagħmilx ucoll hecc mal-hmiż ta' *i,-ec,-u*, fejn mal-chelma tigi ucoll tmiss vocali? Għaliex, jigifieri, ma jgħidx: *kabàdu, kabàdec, kabìli, kabìlec, kabìlu, difìri, difìrec, difìru, ħarbàtu, ħarbàtec*, jigifieri *bl-accent imkaddem għal* fuk it-tieni vocali?

Iżjed: Jecc tara xi jsir mil-verb mita jehmeż miegħu il-pronomi fid-dattiv, issib li ŭara l-aħħar consonanti tal-verb, fejn tidħol vocali, u fejn ma tidħolx. Ara: *ħatafli, ħataflec, ħataflu*, fejn ŭara l-aħħar consonanti ta' *ħataf* ma daħlet lebda vocali; u ara *ħatfilna, ħatfilcom*, fejn ŭara dic il-consonanti daħlet il-vocali *-i-*. Din il-vocali daħlet mita l-ittra *l* (li bħala liquida li hi ma titħaxchinx bejn żeŭġ consonanti) ħasset ŭarajha consonanti, u ma daħlitx...mita l-ittra *l* ma ħassitx ŭarajha consonanti.

(Jissocta) G. VASSALLO.

Ma dûarna.

Inħabbru li, m'il-lum il kuddiem, icollna cull darba *Minn gimgha għal oħra* ta chittieb tajjeb, li jiffirma *Il Ħabbàr* u jati ŭara xulxin, scond id-dati taħħom, l'aħbarijet tal Pajjiż. Għal hecc aħna biddilna l'isem ta *Ma dûar il Gżira* f'dac ta *Ma dûarna*, għax fiħ nitchellmu biss fuk l'affarijet tad-Direzzjoni. Tifhmu aħjar din id-differenza biż-żmien: u taraŭ li it-tibdila togħġobcom, għax biha icollcom l'aħbarijet ta cull ma jiġri Malta ma tûl il gimgha. Frattant, niżżuħajr lill Chittieb li daħal għal din il biċċa xoghol ġdida u mixtieka minn ħafna karrejja tal *Ħabib*.

—In-*Necroloġija* tal Canôncu Dalli Alla, jatiħ il Genna, xtakna ngibuha il gimgha l'oħra: imma ŭaslitilna tard ŭisk, għad li conna nafu li chellha tigi. Chiecu ma chienx dan, conna nagħmlu ŭaħda aħna, għax il Canôncu Dalli, Sacerdot scond il kalb t'Alla, għandu il jedd li jigi mfaccar lill karrejja tal *Ħabib*, biex jitolbu bil ħrara collha għall mistrieħ ta ruħu. Natu il għomor lill Professur Anġlu Dalli, ħu il Canôncu u ħabib għażiż tagħna.

— Il *Crucifiss* li semmejna il gimgha l'oħra, chif kalilna ŭieħed mil Chittieba tagħna li raħ b'għajnejh, hu *tal injam collu*, antic u devôt ŭisk. Min jirriscattaħ, icun għamel rebħa sabiħa.

— Niżżu-ħajr, b'kalbna collha, lis-sur Albertu Camilleri, li għogbu jibgħatilna id-DISCORS BIT-TALJAN fuk l'*Eŭcarestjia għajn tal imħabba*, li għamel fiċ-Circlu tal *Unjoni Cattolica*, kuddiem żeŭġ Iskfijet taljani u bosta letterati, Maltin u frustieri, fid-29 t'april li għadda. Is-Sur Camilleri, barra milli jicseb tajjeb nett il lingŭa taljana u għandu ħabta cbira għall Cunferenzi, jicteb dejjem bi ħsiebijet għôlja u sbieħ: u għal hecc xejn ma stagħgibna mita krajna dan id-DISCORS ta ġmiel li isaħħar fin-nisġa tiegħu. Nifirħulu u niżżuħ-ħajr ucoll tannofs siegha sabiħa u ta fejda li għaddielna bil ctieb tiegħu f'idejna.

—Ir-*Risposta* lil dac il *Ħabib Sincier* kiegħda fl'articlu ta *S.C.Ż.*, li, bħalma ħabbarna il gimgha l'oħra, ġranet kabel id-deħra tal *Ħabib Sincier*, hu Sacerdot mill'aħjar għal-collox. Ma dan collu, cull-ħadd jaf min hu *S. C. Z.*, għax chiteb actar minn darba fil *Ħabib* b'ismu sħiħ: u, b'dan l'articlu tiegħu li, narġgħu ngħidu, ilu mħabbar minn kabel id-deħra tal *Ħabib Sincier*, m'hemmx bżonn ta *Risposta* oħra. Ngħidulu biss li is-*Sincerità* tiegħu ticconsisti filli irid inassasna ma cull-ħadd, f'li stess ŭakt li qŭasi igħid collox bħalna: imm'aħna, hi x'in hi il mira tiegħu privata, ma narfgħux ħsiebu iżjed u nibkgħu miexjin dritt bil fehma tagħna. Fil klub jakra Alla: minn għalina, actar jtsta' icun li nitilku il *Ħabib* mn'idejna, jeŭ li ngħidu chelma biex inżeghlu bil partiti, fejn tidħol il kima tar-Religjon imkaddsa tagħna, li għandha tant għedeŭŭa ma dûarha. Chiecu *cull-ħadd* jagħmel dmiru u jitchellem *sincier* bħalna, il *fanatici* ucoll jitrażżnu. Imma nitolbu ll'Alla jilliberana mis-*sincerità* ta dac li *taparsi ma riedx isemmi il panigircu* u ftit actar l'isfel *taparsi feraħ biddevozzjoni ta certi nisa*.

—Is-Sur GIANNI SAPIANO-LANZON bagħtilna il *Ħames Cant tal Infern ta Dante Alighieri*, maklub minnu bil Malti, poeżija, collha versi *qŭinari doppji*: xogħol kalil u tar-rekka, li irnexxielu tajjeb ħafna. Għoġbuna ucoll in-*Noti* li fiħ ŭara, b'tifsir tiegħu, l'actar fejn imiss li *Storja*. Is-Sur Sapiano-Lanzon, li jicteb tajjeb bil Malti u għandu bosta xogħlijet tiegħu, fost l'oħrajn il *Prosodija*, chien kaleb bil Malti l'*Infern* collu ta Dante: u dan ifisser li hu ilu iħabbat rasu miegħu u chellu l'occażjoni biex jiflieħ tajjeb: imma dac ix-xogħol chien *prosa*, mentri li issa il *Ħames Cant* hu *poeżija*. Aħna, li nafu seŭŭa chemm hi cbira ir-rekka ta dac l'Aŭtur, krajna bil pjacir collu ix-xogħol tas-Sur Sapjan: u għal-hecc nifirħulu b'kalbna collha, fil ŭakt li nirriccmandaŭħ lill Karrejja tagħna. Ikun ftit u jisŭa ħafna.

—Mal ittra tal Canada li tidħer illum, gietna oħra: u minn dac il ftit li stajna nifhmu, naħsbu li hi tal impurtanza: imma tant hi mictuba ħażin, li ma nistgħux nakraŭha. Urejniha lil xi ħbieb imħarrġin fil kari tal carattru mgħarrak: u ħadd ma sata' jifhem actar minn'na. Dnub, ja ħasra!

—Frattant, l'aħbarijet mil Canada m'humiex tajjba: jigifieri, issa kiegħdin igħidu li m'hemmx xogħol u li hemm ħafna Maltin kiegħda. Id-disgrazzja hi li, s'issa, chellna żeŭġ partiti, it-tnejn ħorox u stinati, il ŭieħed favur u l'ieħor contra l'Emigrazzjoni: żeŭġ partiti li chienu jitħabtu biex cull-ħadd juri li għandu ragjun hu: u b'dan ġara li bdeŭ inakksu il fidi f'xulxin, mentri ħafna nies telkuhom it-tnejn, gibdu għalihom u siefru. Bħalma jafu il karrejja tagħna collha, aħna gibna fil *Ħabib* articuli taż-żeŭġ leŭnijet, biex insemmgħu iż-żeŭġ kniepen: articuli mictubin minn nies seŭŭa u li jafu ferm il partita, bħalma huma fost l'oħrajn il Curunell Manchè u l'Avucat Mizzi (biex ma nokogħdux insemmu l'Ittri favur u contra li bagħtulna minn hemm): iżda katt ma urejna ruħna ta partit minnhom: u ta dan nirringrazzjaŭ ll'Alla.

—L'Onurabbli Ŭenzu Gatt, C.M.G.,P.A.A., Câp tax-Xoghlijet tal Gvern, gira ħafna mal Eŭropa u jaf li fl'ebda nitfa ta belt rispettabbli ma jichinsu it-torok fil ħin tal cummerċ tan-nies. Ghaliex, mela, jippermetti li, Birchircara, fit-8 ta fil ghodu, ħdejn li stazzjon tat-Tramm u tal Ferrovija, ŭakt l'actar passaġġ tal poplu, ħames chenniesa mifruxin mal ŭisa tat-triek collha isuku kuddiemhom muntanja trab, f'ŭiċċ in-nies? Ghax ma jichinsux dic it-triek bil lejl jeŭ fil ghodu cmieni, mas-sebħ, chif isir barra minn Malta? Ma dan collu, din biċċa li tmiss ucoll lill'Onurabbli Carŭana Scicluna, M.D., Câp tas-Sanità, ghax, barra mit-tcasbir tan-nies u tal vetturi, min jaf dac it-trab chemm eluf ta microbi itajjar mieghu fil ħluk u fl'imnifsejn!

—Illum, ħadu 'l Laŭrja, fil Cnisja tal Giżŭiti, tmintax l'Avucat u tnax il Tabib ġodda. Fost l'Avucati ħa il premju (170 lira) is-Sur Carlu Mallia B.L. u fost it-Tobba is-Sur Vassallo, pro-nipputi tal Professur Ġann-Anton, Alla jatiħ il Genna. Geŭ ucoll il-laŭrjati tnejn fit-Teologija: fosthom il Chiericu Enricu D'Andria, li ħa il premju. Nifirħulhom ilcoll u niżżu-ħajr lil daŭc li ghoġobhom jistiednuna: ma nsemmuhomx b'isimhom ghax huma ħafna.

—Niżżu-ħajr, ucoll lir-Reverendu Patri Piju tat-Tereżjani, li baghtilna l'eŭŭel numru tal *Bambin ta Praga*. Aħna diġà ħabbarnieħ u issa li rajnieħ b'ghajnejna narġghu nirriccmandaŭħ lill Karrejja taghna. Nilkghu bil ferħa il bidla tieghu mal *Habib*.

—Niżżu-ħajr, fl'aħħar nett, lid-Direttur tal *Messaggier Malti tal Kalb la Gesù*, li baghtilna in-numru ta aŭissu: numru, bħassoltu, mimli b'ħafna articoli sbieħ u ta fejda cbira.

—Nirringrazzjaŭ is-Sur Emmanuele Borg li, mistieden minn'na, ghoġbu jigi jitchellem maghna fuk l'ittra li chien chitbilna: u natuħ il chelma li il gimgha id-dieħla l'ittra tieghu ngibuha fil *Habib* mil ħŭejjeġ ta kuddiem: imma ghal din il gimgha ma nistghux nakduħ imħabba l'articoli li daħlulna fl'aħħar mumenti u li ma jistghux jibkghu ghal darb'oħra.

—Fuk il festa tat-tekghid tal eŭŭel gebla tal Campnar tal Birgu, nitchellmu darb'oħra.

Minn gimgha ghal oħra.

24 ta Lulju — Ghandna f'idejna ittra ta ŭieħed minn daŭc li siefru l'aħħar ghall Canada. Ngibu minnha dan li gejj, ghax jisŭa ghall daŭc li ghandhom xi ħsieb li jitilkghu huma ucoll ghall dic l'art.

«.... ma sibniex dac ix-xogħol li ighidu, ghaliex ix-xogħol scars ŭisk ta collox. Aħna kbadna naħdmu u'x-xogħol m'hux ta colljum; s'issa ma sibtx post seŭŭa u bil mod issib postijet. Issa ser noħroġ il barra mil belt, ghaliex actarx ghandna post. Haŭn tithallas seŭŭa, ghaliex fejn jien kiegħed nakla' ghaxàr xelini colljum, imma tbati ferm, kiegħed naħdem bil fies, nakta' it-tafal. Kiegħed naħdem mis-sebagħ ta filghaxija sa nofs il-lejl u mis-siegħa sa's-sitta ta filghodu u bi-nhar rieked. Jecc tcunu tafu b'xi ħadd gejj haŭn il Canada ħassrulu ferm. Ghidu lill.... biex ma jitkankal xejn, ghaliex haŭn ħafna Maltin mkarkin. Mischin hu minn ghandu il familja u irid jibghatilhom xi flus! Ghall min hu ŭaħdu collox seŭŭa. Haŭn ħafna puliti ilhom kegħdin ħafna ...»

25 ta Lulju — L'Arciskof ta Cartaġni, Mons. Combes, u'l Cardinal Nava ta Catanja baghtu lil Capitlu tal Birgu ittra collŭieħed, mictuba minn idejjhom, flimchien mgħar-ritratt tagħhom, iroddulhom ħajr tal lakgħa li ghamlulhom u ifaħħru il festi li saru haŭn ghal Congress.

—Telku mgħal Carthage sittin emigrant ghal Canada u ħamsa ghal New York.

26 ta Lulju — Il Cumitat Esecutiv tal Congress bagħat lil Museŭ ta kuddiem San Gŭan il côn tal midalja, li saret b'tifchira tal Congress, flimchien magħ erba' midalji, ŭaħda ta deħeb, oħra tal fidda u tnejn tal alluminju; iżjed copja tat-tessera flimchien magħ midalja, milli giebu fuk sidirhom il Congressisti biex jintgħarfu, u tliet copji tal *vademecum*, bit-taljan, bl'inglis u bil francis, biex icunu hemm merfugħa u ifaccru dejjem, lil daŭc li jiġu ŭrajna, fil Congress Eŭcaristicu li sar haŭn.

—Ommijet,għajnejcom dejjem fuk iż-żgħar jecc ma tridux tagħlu. Araŭ x'ġara. Tifel ta sitt snin, Marsamxett, sab biċċa sufra b'labra tar-ras ġo fiha. Kegħda f'ħalku, chif inhuma mdorrijin jagħmlu it-tfal żgħar, u'l labra niżlitlu fi grieżmu. Tħabat chemm felaħ it-tabib biex igibhielu, imma ghalxejn, u ŭara ftit dac l'imsejchen tifel miet fgat, Il cadavru ħaduh mbagħad l'Isptar, ħalli jaraŭħ it-tobba u jatu *ir-rapport*, jeŭ xhieda, tagħhom lil Pulizija.

—Haŭn il-lejl, mgħal *Carola*,ŭasal il Gvernatur, li raġa' ħa' minnufiħ ir-riedni f'idejh, chif għarrafna b'*Proclama* tiegħu. Dac li chienu kalu, li mux gejj actar hu, chien mela collu klajja.

28 ta Lulju — Il Gvern jgħarraf, ghal finijet tal ligi, li il port ta Adalja, fl'Asia Minuri, m'hux actar magħdud li fih il mard tal colera.

—Is-sur Nin Vella u'i-sinjurina Ricarda Farrugia ghaddeŭ ghal surmast u majistra tal ischejjel tal Gvern, li chien żammhom sentejn f'culleggi l'Inghilterra. Nifirħulhom b'kalbna collha u Alla jgħaddihom il kuddiem

—Sar il ġuri ta Frangisc Mangion u ta Indrì Barbara, migjubin ħatjin, ŭieħed li katel fit-telfa tad-demm lil Frangisc Gatt, u l'ieħor li tajjar b'dakka ta ponn zeŭġ sinniet lil Ŭigi Mangion, missier l'eŭŭel ŭieħed. Il fatt ġara f'ħanut Hal Tarxien, l'aħħar ġurnata tal Carnival li ghadda, ghal ħabta tal ħdax ta bil-lejl. Il mejjet, chif kala' id-dakka ta sicchina, ŭaħħal f'Indrì Barbara li katlu; imma dan ma chellux armi fi żiemu. Tarġa mix-xhieda ħadd ma sata' jaħlef ghalih li rah jati id-dakka lil Frangisc Mangion, ghad li is-sicchina mċappsa bid-demm, li nsabet ŭara fl'art, chienet tiegħu u raŭhielu kabel f'idejh. Ghalhecc lil Frangisc Mangion bagħtuh il barra u l'Indrì Barbara ŭaħħluh disa' xhur prigjonija.

—Raġġħu l'ura sittin emigrant minn Lixandra u mil Canada għandhom jaslu bosta, chif ighidu, milli chienu marru hemm għaxxogħol. Għoxrin geŭ l'ura għax ma għaddeŭx mit-tabib.

29 ta Lulju—Il Cnisja ta San Dumincu, il belt, chixfu il eoppla tal Cappella ta Sant'Anna. Ix-xogħol tal iscultura, tal pittura u tal indoratura hu collu ta mgħallmin maltin, li ħakkhom tasseŭ min ifaħħarhom ghal ħila li ureŭ u'r-rekka li biha mexxeŭħ. Il coppla, ghal dac li hu taksim ta xogħol, tixbaħ f'collox lil oħra seħbitha, li chien chixef il Cardinal Lualdi ta Palermu, meta chien haŭn ghal Congress Eŭcaristicu.

30 ta Lulju—Fis-seduta, li saret illum, il Consill għadda il vot ta £500, li ntefku biex jitchixxfu jecc il British Columbia tistax tcun il pajjis ghal emigrazjoni tal Maltin, u Sir Clauson, ta ŭara il Gvernatur, dam ħafna jitchellem fuk il biċċa tal emigrazjoni.

—Il Gvern ftiehem mgħal Cumpanija l'Adrja, li, ŭara li jagħlak il cuntratt li għandu magħha, tibka' tieħodha u iggibha hi il posta, u jatiha ta coll vjaġġ £8, 8, 3; imma la hu u la hi ma jintrabtu ghal ictar minn xahrejn. Il vapur jibda jitlak minn haŭn fis-sitta ta filgħaxija nhar ta tnejn, it-tlieta u l'erbagħ, u fis-sagħtejn jeŭ it-tlieta ta ŭara nofs in-nhar il gimgħa.

—Is-Sur F.S. Fenech,li jokgħod il Hamrun, Sda. Reale 218, chiteb lil Prim Ministru tal Canada fuk l'emigrazjoni tal Maltin ghal dac il pajjis. Ŭiegbu il Ministru tal Intern u kallu: li, billi hemm nies tax-xoghol actar milli jinħtieġu, ma jaħsibx li ghal issa hu ta min iħajjar il Maltin biex jitilku ghal Canada. Hemm bżonn biss, żied kallu, bdieŭa u nisa sifturi, u kegħdin nagħmlu chemm nifilħu biex niġbdu l'haŭn minnhom.

31 ta Lulju—Fis-seduta tal Consill li saret illum, Sir Clauson, fid-discors li ghamel fuk li bi ħsiebu il Gvern jakta' it-traduzjonijet bl'inglis li isiru taċ-ċitazjonijet u ta carti oħra li jinbagħtu mil Korti, kal: li f'di'l biċċa il Gvern la iħares ghal dac li sejjrin ighidu daŭc li iridu li il lingŭa inglisa tcun il lingŭa tal Korti, jeŭ talankas li timxi haŭn pass ŭieħed mgħat-taljana, u ankas ghal dac li sejjrin ighidu daŭc li iridu jaraŭ sa l'iċċhen tifel ġol Krendi jakra, jicteb u jitchellem bit-taljan; imma ghal dac biss li hu l'actar mexxej u ħafif, jeŭ chif ighidu *prattícu*, ghal min ghandu x'jaksam ġol krati. Il *Gazzetta di Malta* f'da'l cliem tara l'eŭŭel pass tal Gvern ghal ftehim ta bejnu u ta bejn il poplu. Jalla!

IL HABBÀR.

Chitbulna:—

Marsa
Jetties Warf No. 61.
29 Lulju 1913.

MALTIN, NIFTHU GHAJNEJNA!

Il kaŭl ighid «jecc ma'ssibx ħobż f'darec, kajla issibu f'dar ħaddieħor!» Il gvern ħanin tagħna jixtiek jara chif jagħmel biex ibigħeda minn art tŭelidna, xi nies cbar jaraŭ chif jagħmlulna il kalb biex jifirduna mill'għeżież tagħna, minn uliedna u mil maħbubin tagħna; u aħna ghomi, boloħ, b'għamad daks blata fuk ghajnejna, inħallu min jakbadna minn imneħirna, nagħmlu il ŭisa, imbattlulu mill'art tagħna u immorru niġġerreŭ f'art barranija, f'ŭiċċ ħaddieħor, incejjku mat-trikat b'idejna fuk żakkna! Jeŭ inchella biex nakilghu jaħtiġilna nbatu tbatija tal clieb!

Maltin, hemm bżonn li nifhmuha darba ghal dejjem, inkisuha seŭŭa kabel ma naktghuha; il cliem li ighidulna xi nies nidraŭ ngħarbluh u niżnuħ; m'hux cull min imellsilna, iridilna il gid!.. Nidħlu daħla issa fina infusna u naraŭ ftit jecc incunux nagħmlu seŭŭa meta inħallu l'art tagħna biex immorru infittxu il biċċa ħobż f'art barranija. Lè, lè u elf darba lè! Min tas-seŭŭa iħobbna u iridilna il gid katt ma riedna insiefru. Iridna insiefru min irid jeħles minn'na. Il gvern chif jidher jara chif jagħmel biex iħajjarna imparpru minn haŭn, min iħobbna ighidilna biex hecc ma nagħmlux; naraŭ, immela, bejna u bejn ruħna, liema hu l'aħjar li nagħmlu, nixtarru seŭŭa u bid-dheŭa collha dil biċċa ta rekka cbira. X'uħud minn daŭc il Cbar l'iħobbuna ħafna ħafna, tismaħhom ilabalbulec, «ma haŭn x'tagħmel xejn, haŭn ħafna nies, l'ichel irid icun u mnejn takilghu ma haŭnx.» Tajjeb ŭisk!... Jecc irid il gvern ighin palata, haŭn x'tagħmel ħafna, jecc haŭn ħafna nies, icun haŭn minn fejn ighixu u l'ichel isibu minn fejn jakilghuħ ucoll; basta il gvern u daŭc il Cbar l'iħobbuna icunu iridu jagħmlulna u iridulna il gid tas-seŭ.

Ilu ftit siefru minn Malta mat-tabib Mattej 70 ŭieħed, cull ŭieħed minnhom ħa mieghu mill' inkas 25 lira sterlina, li miġburin flimchien igibu 1750 lira! Issa b'1750 lira chiecu riedu ma setghux kabdu tarf ta x'industrija u ighixu bihom fi ħŭejjiġhom?.... B'1750 lira f'idejc iggib dakshom darbtejn.

Issa nghidu aħna chiecu fetħu industrja ta xi ħuejjeġ mexxejja, ma chienux jakbdu art?... Chiecu sabu nghidu aħna bħal cpiepel tat-tiben, blacc u lostrù taż-żraben, insiġ tal lanchè, xakak ta Malta, buttuni u mit elf ħaġ'oħra, ma chienux jimxu bihom? Issa chiecu dac, minn floc li ħadhom hemm, kallhom, «intom sejjrin toħorġu 25 lira cull ŭieħed: titbgħedu mil familji u minn pajjiscom, iġġarrbu it-tbatija tal viaġġ u ŭara dan collu m'hux sgur issibu x'tagħmlu; għaliex immela, minn floc li ser tberbku u taħlu daŭc il flus, ma tiġbruhomx u ŭieħed jaħseb biex jara ikankalx x'industrja li tcun il fejda tagħcom u l'għajnuna tal pajjis?...» Tgħid, ma chienux isibu fiex iħaddmu flushom?....

Maltin tal ħeġġa għandna biżżejjed, irgiel onesti u fdati issib, maltin ta kalb tajjba u patriotti haŭn ucoll! Mela ma jonkosx ħlief ŭieħed jibda ... Itkanklu, immela, Maltin ta kalb tajjba, itkanklu intom li tħobbu il pajjiscom u tixtieku taraŭħ il kuddiem, itkanklu u ingħakdu flimchien għall gid ta Malta! Malta tħares lejn il Cbar tagħha, titlobhom li jagħmlu sagrificci għal li msejchen ħaddiem tagħha. Jecc ħdejn il gvern il leħen tagħhom ma jasalx, jecc il gvern ma icunx irid jati ŭiden tal cliem tagħhom, pacenzja! Għin ruħec, biex Alla igħinec! Insibu triek oħra... Nitħabtu, nitolbu lin-neguzjanti tagħna biex jibdeŭ jisserveŭ bl'industrji ta Malta, basta ma icunx għola minn ta barra, icunu tajjbin, sbieħ u ta saħħa. Bħal ma jaħdmu barra, jaħtieġ nagħmlu bħalhom. Prezz bi prezz, in-neguzjant jakbillu jixtri l'oggetti ta Malta, ta ħutu!... Il lanchè ta Malta, sabiħ, utiek u iħalli il kliegħ, għaliex immela ma jikankalx xi ħadd li bil chelma tiegħu ifiehem lill gvern, li iżjed icun jakbillu li jiccuntratta ma l'industriji maltin biex ifornuħ bil-lanchè ta Malta għal x'impiegati tiegħu?... Icun jakbillu iżjed, u jaħji il ħaddiem tagħna! U'l biedja? Chemm nistgħu ngibuha il kuddiem? Chemm kliegħ tħalli id-dielja?

Dan huŭa il gid tal pajjis! Din hija li mħabba ta xulxin! Dana patrijottismu!.. Imma, minn ser'jitkankal għal di'l biċċa hecc jebsa?... F'idejc issa, Sur Direttur tal *Habib*. Inti għandec mid-dinja, taf in-nies u taf taħsibha!...Biss nitolboc, fl'isem ta bosta ħaddiema, li tlakka *Cumitat* għal di'l biċċa ta fejda cbira!... Nixtiekec tinżel niżla sax-Xatt, tara daŭc in-nies kiegħda, mgħallmin b'xibrejn mustacci jippassiġġaŭ, cullħadd jilminta u igħid fhiex usalna!....

GIUS. MICALLEF GOGGI, P.P.

Din l'ittra fiha xi ħaġa li m'hix tal fehma tagħna, l'actar fil bidu: imma gibniha ucoll biex insemmgħu il kniepen collha.

ID-DIREZZJONI.

Mil Canada:—

Mil Belt ta Montreal,
Canada
6 ta Lulju 1913

Lill Editur tal *Habib*,
Valletta—Malta.

Sur Editur,

Nitolboc li tippubblica fil gurnal tighac il *Habib* a favur tal Patriotti taghana Maltin biex jivviaggiau min ghair taħbit, ghaliex chien hemm ftit mil Patriotti tagħna li telku min Malta ghal Canada u addeu min hafna taħbit u saħansitra tilfu ħuejjigom ghax fil viag manc biss ghamlu isimom fuk il bagalji taħhom: ghaldakstant jena nitolboc li tfemom lismijet tal Provenzi u barra dan jamlu jsimom u cunjomom fuk cul bagol ta cul passiggier u il Provenza u il Belt: peresempiu ghal Belt ta Montreal il Provenza hia Quebec,ghal belt ta Toronto il Provenza Ontario, ghal belt ta Winnipeg il Provenzia Manitoba, ghal belt ta Regina il Provenzia Saskatchewan,ghal belt ta Edmonton il Provenzia Alberta, ghal belt ta Vancouver il Provenzia British Columbia: issa dauna il Provenzji principali tal Canada: allura cul passigir li jitlak ghal Canada jamel ismu cunjomu u il il belt u il Provenzia.

Ngharfu ucol ħaga oħra interessanti illi gio l'Inghilterra ħarġet miliex illi ħat ma jista jakta passaġ ghal Continent ta l'America u il Canada kabel icun ilu 6 gimat resident gio l'Inghilterra, ilaliex dana ġara f'Agostu tas-sena l'oħra 1912. chiem em tliet Maltin seirin ghal Canada u xtrau il passaġ mil l'Agenzia ta Cooks Malta Via Overland Londra u chienu bl'intenzioni li jixtru il cumplament tal passaġ min Londra biex icomplu il viag ghal Canada. Allura meta daŭna ittliet Maltin uaslu gio Londra u resku f'L'agenzia ta Cooks sabu uiħed mil l'agenti u kalulu li uma geijin ma listes cumpania u iridu il cumplament tal passaġ ghal Canada, allura l'agent staksiom chem ilom gio l'Inghilterra u uma irrispondeuh li adom chem jaslu, allura l'agent raġa irrispondiom li ma jistax iserviom kabel jalku is-6 gimat gio l'Inghilterra, u sabu ruħhom hec mizmumin u ittort chien illi ma ġeux infurmati taiieb mil l'Agenzia ta Cooks Malta.

Biex hec xi Maltin isiefru dic il via andom deijem jixtru il passaġ addestinazzioni li icunu seirin.

Nirringrazziac uisk Sur Editur tal fastidiu li tainic b'dina lidea taghna li ninfurmau il ħutna Maltin Patrijotti taghna biex ma jitkarkux, ma jonfkux flusom u ma jitilfux ħueijiġom fil viag.

Oddna deiiem Patrijotti tighac,
C. Micallef
E. Sammut.

Ma dûar id-dinja.

Inghilterra—Il cbar manuvri fl'Inghilterra spiċċaŭ,ma krajniex li saru disgrazzi.—Seŭŭa seŭŭ ghadna ma nafux min rebaħhom; iżda minn xi telegrammi,li ŭaslu fl'intervall,donnu li actarx il flotta tal ghadu,li irnexxielu iŭassal u iniżżel il suldati fl'Inghilterra, li daŭna imbaghat ħâdu xi fortizzi, kabdu munizzjonijet u ghamlu prigjunieri.—Mil banda l'oħra, imbghad, smajna li il flotta tal Inghilterra ghalket u ibbloccat il flotta tal ghadu, li chien irnexxilha, chif ghedna,tidħol u tniżżel it-truppa f'portijet ingliżi.

—Ŭara il famusa ħarba tas-suffragista, issinjura Pankhurst, ŭara l'arrest mil ġdid taħħa, li sabuha moħbija f'camrin ŭara palcoscenicu, lesta sabiex taghmel *discors* f'*meeting* tas-suffragisti sħabha, issa nakraŭ dimostrazzjoni li li stess suffragisti ghamlu f'Londra, li spiċċat b'pelligrinaġġ sa Hyde Park. Hadu parti mit elf suffragista, collha b'bandiera f'idhom bil chitba *Dehen u Kaŭŭa*.—Tchellmu minnhom fuk il palc sittin ŭaħda.—Il gemgha bla kies ta poplu li assista ghal dina id-dimostrazzjoni mhux biss żammet ruħha bl'icbar ordni,iżda uriet simpatija ghalihom.

Franza—Tempesti cull-imchien.—F'Liegi chienet tas-seŭ ħarxa mad-distrett collu.—F'Aquall fil ŭakt tal uragan niżlet xita hecc kalila, li it-triekat saru xmajjar, bosta djar ŭakghu u barra mil meŭt tal animali, il ħaxix giè mekrud collu.—Li stess ħaġa ġara f'Dulhem, iżda haŭn max-xita niżel silġ oħxon li ŭakka ucoll il frott collu. Il bdieŭŭa huma irŭinati.

Aŭstrja—Telegramm minn Vienna igharrafna li ucoll fl'Aŭstrja u l'Ungherija hemm tempesti continŭi ma cull-imchien. Imħabba ix-xita, li ma takta xejn, il campanja tibchi.—Ix-xmajjar collha faru, u specjalment ħdejn Grotz.—Bil kaŭŭa tal ilma, fid-Danubju, vapur kata' ir-rbit, mar fuk il blat u tchisser, intelfu minnu sebgha min-nies.

Portugall—Jinghad, ghalchemm il Gvern jiċħad, li f'Lisbona chien hemm irvell—li il Pulizja kabdet 1600 bomba—il bombi insabu fuk il linja tal ferrovija, ma dŭar il ŭartieri, u geŭŭa l'intrajjet tal palazzi.—Jecc m'hux collox tas-seŭ, xi ħaġa chien hemm tabilħakk, u inżidu li dac li ma chienx, ma idumx ma jiġri.

Il Gŭerra—Il Bulgarja dejjem telliefa, u is-suldati taħħa, insegŭiti mis-Serbi u mil Grieghi, jaħarbu dejjem. Il Grecja ma reditx taf b'armistizju, sa chemm ma chienetx tcun taf il fehmiet tal Bulgarja: imma issa fil lakgha tal ministri ta li Stati ta li stess Balcani ftehmu ghal armistizju ta ħames ti jem u hecc forsi il paci tant mixtieka tcun.—It-Turchija reġghet ħadet Adrjanopoli,u ma fi ħsiebiex targa tħalliha. Hi hemm baghtet li stess Princep ereditarju, sabiex jieħu pussess u jiggverna.—Ir-Russja intant gà baghtet il flotta taħħa ħdejn id-dħul tal Bosforu, iżda it-Turchija din id-dimostrazzjoni donnha ħaditha biċ-ċajt u kalet li altru minn dimostrazzjoni icun hemm bżonn kabel titlak Adrjanopoli. Chif inbida nafu, iżda le chif jispiċċa.

L.M.C.G.

FRAC TAD-DEHEB.

Il Pespus tmattar u kâl: Dic siek! Dac geŭnaħ!

Mil LUCERNA TAL HAJJA. — 67. Is-smiħ tal priedchi ikaŭŭi il fidi, isaffi ir-ruħ u ineħħi ħilt id-demonju.

---

†

B'dispiacir cbir ta kalbna inħabbru il meŭt tal ŭisk mgharuf CANONICU DECAN DUN LAŬRENZ DALLI, tal Birgu, li issucciediet fil 20 ta dan ix-xahar, fit-tlieta ta ŭara nofs in-nhar. Chien Sacerdot esemplari, caritattiv, umili u mgharuf mhux biss f'Malta collha ghal predicazioni tieghu, imma anche fl'esteru bil predichi tar-Randan: chien ŭisk devot tal Concezioni u ta San Laŭrenz, chif jixduħ l'operi diversi li ghamel f'xi cnejjes ad unur taħħom; nisperaŭ li kieghed igaŭdihom fis-Sema. Ghalhecc nitolbu lil karrejja tal *Habib* li fit-talb taħħom jiftacru igheidu *Pater*, *Ave* u *Requiem* ghar-rpos tar-ruħ tieghu.

PAOLO RIZZO.

†

Itolbu ucoll ghall mistrieħ tar-ruħ għażiża tas-Sur

ANDREA BUSUTTIL,

li miet, nhar il ħamis, 24 ta lulju, ta 94 sena. Alla taħ ghomor tŭil f'din id-dinja; u fih, bit-tieba tieghu, gharaf jithejja ghall ħajja ta dejjem. Jiddi, mela, ghaliħ id-daŭl li katt ma jintafa.

Chien missier is-Sinjuri Ŭenzu u Carmelu Busuttil, il ŭieħed Direttur tal *Malta taghna* u l'ieħor Protu tal *Habib*. Natuhom it-tnejn il ghomor.

ID-DIREZZJONI.

MOGHDIJA TAŻ-ŻMIEN,

TAĦBIT IL MOĦĦ.

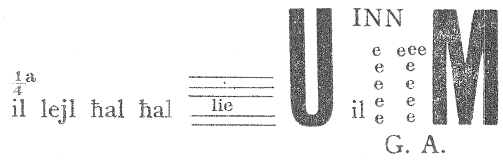

G. A.

Ix-*Xarada mriccba* chienet:
Karn-Nuna—KARNUNA.
Giebha tajjeb is-Sur P. Borg(mil Belt)biss!